BESLUT

Datum för beslut:
2024-09-24

Diarienummer:
V-2024-0336 2.3.1

Till: Region Stockholm (Regionledningskontoret)

Beslut om synpunkter på ny regional utvecklingsplan (RS 2024-0344)

Detta beslut har undertecknats elektroniskt.

Beslutet

Rektor beslutar om att Kungl. Tekniska högskolan lämnar synpunkter enligt bilaga 1 på ny regional utvecklingsplan (RS 2024-0344).

Ärendet

Kungl. Tekniska högskolan har beretts möjlighet att lämna synpunkter på ny regional utvecklingsplan (RS 2024-0344).

Kungl. Tekniska högskolans synpunkter framgår av bilaga 1.

Ärendet har handlagts inom verksamhetsstödet, KTH Innovation och därutöver beretts med samtliga skolor på KTH samt Verksamhetsstödet (VS).

Detta beslut har fattats i [redacted]

Kungl. Tekniska högskolan

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Bilaga 1: Kungl. Tekniska högskolans synpunkter på ny regional utvecklingsplan (RS 2024-0344)

Sändlista

[redacted]

Expeditionsdatum:

Remissvar gällande RUFS 2060 (RS 2024-0344)

Inledning

KTH ställer sig generellt positiv till utvecklingsplanens innehåll och inriktning. De tre övergripande målen som identifierats är relevanta; men KTH hade gärna sett mer information och detaljer kring de indikatorer och KPI:er som kommer att användas för att översätta RUFS 2060 från plan till handling. KTH:s bedömning är att de mål och prioriteringar som nämns kan stå konflikt med varandra, och därför bör RUFS 2060 mer utförligt beskriva hur dessa målkonflikter ska hanteras, så som bevarande av gröna kilar trots nybyggnation och befolkningstillväxt, och hur prioriteringar i så fall kommer att göras. KTH bidrar gärna med kunskap, analys och forskningsinsikter i dessa målkonflikter.

Region Stockholm är en av KTH:s strategiska partners och vi har flera välfungerande samarbeten, både på central nivå och på forskarnivå med specifika projekt och samarbeten inom ett antal forskningsområden. KTH ser positivt till att bidra till RUFS 2060:s genomförande och är öppet för ökad samverkan och nya samarbetsformer med regionen som kan föra regionen framåt mot de mål och den vision som finns i RUFS 2060.

Sammanfattade punkter

- Lärosätenas forskning, utbildning och närvaro är en viktig del av regionens utveckling, kompetensförsörjning och attraktionskraft. De bör därför få en mer uttalad roll och inkluderas i de mål och visioner som önskas uppnås i RUFS 2060 på ett mer utförligt sätt. Detta inkluderar:
    - Nya och fördjupade samverkansformer mellan akademi och region
    - Nyttjande och integrering av excellent forskning och kunskap i regional utveckling, till exempel avancerad modellering och komplexa system
    - Kompetensförsörjning i form av utbildning och livslångt lärande för en stark och flexibel arbetsmarknad

- Teknikutveckling och dess påverkan på regionen bör beskrivas tydligare. RUFS 2060 bör beskriva regionens vilja och strategier kring hur teknik så som AI, Internet of Things (IoT) och andra tekniska lösningar påverkar samhället och regionen. Detta inkluderar både positiva och negativa effekter, samt hur regionen avser att hantera dess möjligheter och risker.

- RUFS 2060 nämner utveckling av flera regionala kärnor. Dessa befinner sig i olika utvecklingsfaser och behöver olika former av insatser och stöd för att stärka regionen i helhet. KTH ser gärna samverkan mellan region och akademi kring detta, till exempel via nya utbildningsformer så som lärcentra.

- Vattenförsörjning och energiförsörjning bör båda få en tydligare plats i RUFS 2060. Särskilt i relation till nybyggnation och förtätning av stadsdelar och regionala kärnor, men även för robusthet i samhället och klimatförändringar, inklusive dricksvatten, fjärrkyla och fjärrvärme.

- RUFS 2060 behöver bredda och utöka både strategi samt innehåll gällande teknikbaserade SMF, särskilt de forskningsbaserade innovationer som kommer från

regionens lärosäten. Detta inkluderar scaleups, men även startups i tidig fas, samt utforskande av nya möjligheter till samverkan och stöd mellan parter i ekosystemet. Det kan också gälla samverkan kring att stärka innovationsekosystemet genom gemensamma satsningar och ökad extern finansiering från till exempel EU.

Lärosätenas roll, samverkan och kompetensförsörjning

Lärosätenas roll för regionen bör få en tydligare och mer uttalad roll i strategin för RUFS 2060. Våra samarbeten med Region Stockholm och andra regionala aktörer bidrar till kompetensförsörjning samt beforskande och förbättring av samhällstjänster och stadsplanering. Det behövs långsiktiga samarbeten mellan akademi och region på andra sätt än som finns i nuläget. Det bör också utvecklas former för mer regelbunden dialog. Idag sker mycket i kortsiktig projektform. RUFS 2060 bör utforska nya samarbetsformer, såsom strategiska upphandlingar, rådgivande funktioner och utökad kapacitet för långsiktiga partnerskap, samt gemensamma satsningar kring EU-finansiering.

Lärosätena skapar forskning i världsklass som, utöver publikationer och innovationer, ger viktiga kunskapsunderlag och fördjupade problemställningar för regionala beslut. Lärosätena attraherar även internationella forskare och studenter till regionen, vilket är avgörande för kompetensförsörjningen. Det krävs dock bättre möjligheter och incitament för dem att stanna efter avslutade studier eller forskningsprojekt.

RUFS 2060 bör, förutom spetskompetens, även fokusera på en välmående region som inkluderar bredare kompetensprofiler så som vård- och omsorg, yrkeshögskolor och serviceyrken. Alla är nödvändiga för regionens utveckling. Samtidigt bör även medföljande till internationella forskare och studenter tas i beaktning kring försörjning och möjligheter till yrkesverksamhet.

Lärosäten som KTH har kapacitet för livslångt lärande och kompetensutveckling inom både offentlig och privat sektor. Det kan inkludera nya teknologier för regional utveckling och hur små och medelstora företag kan anpassa sig vid kris eller krig. Det finns goda exempel på hur KTH, exempelvis, öppnat lärcenter för att tillgängliggöra tekniskt basår för fler och för en breddad rekrytering i regionala kärnor.

Teknikutveckling och tillgång till data

Det finns i nuläget inget stycke eller avsnitt som beskriver hur Region Stockholm ska hantera AI och potentiellt disruptiv teknik. Vilka möjligheter och risker finns? Vilka smarta åtgärder eller förbättringar kan tillgång och nyttjande av AI-lösningar ge? Hur påverkas infrastrukturer och samhällsfunktioner av AI, både positivt och negativt? Vilka hot finns och vilka funktioner i regionen bör höja sin kunskapsnivå och utforska möjligheter till förbättrade funktioner och tjänster genom AI? Samtidigt är det också intressant att fundera på hur regionen ser på nyttjande av robotar och autonoma fordon i stadsbilden, något som troligen kommer att introduceras innan år 2060. Finns det utmaningar och möjligheter med fokus på till exempel 5G och 6G, vilka kostnader, kostnadsbesparingar eller vinster kan göras?

RUFS 2060 bör inkludera en plan och strategi kring hur man kan nyttja datainsamling i form av sensorer, kameror och kontinuerlig mätning i olika stadsdelar och områden. Detta för att både utveckla och förbättra befintliga områden, men även vid nybyggnation och renoveringsbehov av kritisk infrastruktur såsom broar.

Det nämns bland annat värmeöar som ett växande hot, men samtidigt finns det ingen uttalad plan för att fånga upp olika stadsdelars data och därmed försvinner också möjlighet till informerade beslut och prioriteringar. KTH vill se en tydligare plan på hur datainsamling kan göras på ett säkert sätt för att öppna för mer hjälp och insiktsarbete från regionalt baserade forskare. Detta innebär också ett utökad fokus och policyutveckling av nyttjande av och möjligheter med sensorteknik i regionens miljöer.
Vidare har KTH lång erfarenhet och kompetens kring att bygga och nyttja komplexa modelleringar och simuleringar inom en rad olika fält. Regionen bör i sin strategi se över hur bättre beslutsunderlag och utvärderingar av policys, beslut och åtgärder inom stadsplanering, offentliga miljöer och samhällstjänster kan stärkas av att nyttja komplexa modeller, stora språkmodeller samt AI-lösningar.

En bredare datainsamling och nyttjande av modelleringar öppnar för att kombinera socioekonomiska data med andra typer av data för att förstå effekter, risker och möjligheter innan beslut tas. Detta innebär att regionen minskar risken för tyckande och samtidigt ökar förmågan att hantera felmarginaler, mer och olika typer av data samt att regionen kan ta osäkerheter i beaktning och identifiera olika scenarier. Ett exempel kan vara om det behövs byggas fem skolor i tre av regionens områden, vad blir effekterna, utöver att antalet skolplatser utökas? Vilka effekter gav det att placera ett polishus i Rinkeby, till exempel socioekonomiskt, brottsförebyggande, för infrastrukturen och i en ekonomisk kalkyl?

Regionens möjligheter och regionala kärnor

KTH ser positivt på att regionen har hälso- och sjukvårdsanställda som kombinerar kliniskt arbete med forskning. Detta stärker kunskapen inom regionen. Ett förslag är RUFS 2060 sätter som mål att utöka denna modell till andra områden som stadsplanering och regional ekonomi och tillväxt där anställda kan kombinera operativt arbete med forskning relaterat till regionens behov, gärna i samarbete med regionen lärosäten.

RUFS 2060 lyfter behovet av strategiska och innovativa upphandlingar, men det saknas konkreta åtgärder för att maximera effekten av dessa. Regionen bör beakta att till exempel kräva samverkan mellan akademi och lokala aktörer i sina upphandlingar, vilket kan inkludera tillgång till data för forskare, eller kompetensutveckling för personal i regionala verksamheter, vilket kan ge forskningsdata och kompetenshöjningar som bygger resiliens inför framtida utmaningar.

Regionens sjukvårdssystem står inför stora utmaningar, särskilt kring vårdproduktionskedjan, systemoptimering, personalresurser och patientmöten. KTH rekommenderar RUFS 2060 att ta detta i beaktning och inte endast fokusera på klinisk behandling och patientvård i sig, utan även förbättringar i hela vårdsystemet.

RUFS 2060 bör också fokusera på att stärka tillväxtkärnor utanför Stockholm stad som de sex som nämns i underlaget. Detta inkluderar tillgång till utbildning och kompetensutveckling på nya sätt som möter lokala behov. Ett exempel är KTH:s lärcenter som öppnats i Norrtälje, Nynäshamn och Södertälje. RUFS 2060 bör verka för att skapa attraktiva miljöer för invånare, akademi och näringsliv. Olika regionala kärnor är i olika utvecklingsstadier och det krävs en balanserad strategi för att driva deras utveckling framåt. Det finns flera värden i detta, inte minst för en bredd av arbetstillfällen även utanför centralorten Stockholm.

RUFS 2060 har identifierat behovet av kultur, service och kvällsliv i regionala kärnor, samt folkhälsa, grönområden och idrott som viktiga för regionens utveckling. Men det behövs

tydligare planering för hur detta ska integreras i nybyggnation och utveckling, till exempel genom att skapa nya fotbollsplaner, badplatser och miljöer för spontanidrott, och att säkra tillgång till dessa vid förtätning av befintliga områden. Att jobba med folkhälsa lyfts fram i RUFS 2060, men det saknas strategier och formuleringar gällande en bredare syn på mående och livssituation, så kallat välbefinnande, för regionens invånare.

Vatten och energi

Det har redan blivit svårare att hantera dricksvatten och vattenförsörjning i Stockholmsregionen. Grundvattennivåer återställs inte på en årlig basis och det finns ont om alternativ om Mälaren skulle bli otjänlig. RUFS 2060 måste på ett mer konkret sätt ta vattenförsörjning i beaktning och göra det till en prioriterad del av regionens strategi. Hur påverkar till exempel ny bebyggelse risken för saltvattenkontaminering i färskvatten, hur hanteras översvämningar och vattenhantering vid extremväder, har vi beredskap för tillgång till dricksvatten vid kris? Kanske måste vi diversifiera vilken typ av vatten som används till olika delar i infrastrukturen för att spara dricksvatten? Även de delar som berör avloppshantering kan förbättras och förtydligas.

RUFS 2060 tar upp fjärrvärme och sätt att säkra den, men med tanke på de temperaturhöjningar som kommer att ske till följd av klimatförändringar, och att våra hus inte är byggda för dessa ökande temperaturer, skulle RUFS 2060 också behöva lyfta frågan om det behövs en plan för användning av fjärrkyla. Redan vid 26 grader inomhustemperatur bedöms situationen som hälsovådlig för äldre och personer med utsatt hälsa.

Det nämns i RUFS 2060 att regionen förväntas växa, vilket innebär utmaningar för samhällsfunktioner och tjänster, infrastruktur och energiförsörjning. I nuläget finns redan utmaningar i att tillgodose elbehov i områden med hög nybyggnationstakt. Vad innebär det för robusthet och resiliens i regionen? Regionen bör även utforska mer självförsörjande stadsdelar och områden, exempelvis strategisk utveckling av fastigheter som genererar egen energi.

Gällande främjande av innovation och innovativa SMF

RUFS 2060 måste inkludera stöd till och strategi kring startups, särskilt de från forskningsintensiva miljöer, för att uppnå de mål och visioner som beskrivs. Det finns ett behov av marknadskompletterande stöd för tidiga faser av startup-utveckling, där lovande innovationer behöver hjälp att nå marknaden och växa. Detta innefattar även breddade samarbeten och gemensamma satsningar för regionens innovationsaktörer.

Det finns redan i dag ett stort antal forskningsbaserade startupbolag i regionen. En stor utmaning för dessa bolag är att de inte ges tillräckliga möjligheter att växa och bli så kallade “scale-ups”, som skapar tillväxt i regionen. Dessa bolag, som ofta bygger på komplex teknik och har stora kapitalbehov, tar lång tid att nå marknaden och passar sällan in OECD:s definition av ”scale-ups”, där de definieras som ett bolag med en genomsnittlig vinst om 20% de senaste tre åren. Den här definitionen är därför olämplig att använda i RUFS 2060. Fokus bör istället breddas till att inkludera ökade möjligheter även för forskningsbaserade startupbolag att växa och bidra till regionens attraktivitet och konkurrenskraft.

För att stärka regionens innovationskraft behöver RUFS 2060 främja specialiserade aktörer i ekosystemet och satsa på spetskompetens, inte bara bredd. Detta innefattar tillgång till specialiserad infrastruktur, som tillverknings- och analysutrustning, via akademin eller

specifika samarbeten. Samtidigt måste regionen vara redo att möta nya, disruptiva innovationer som inte passar in i de specialiseringsområden som beskrivs. RUFS 2060 bör identifiera fler industrier som kan specialiseras i regionen, till exempel halvledare.

Sverige och Stockholm har en strikt tolkning av regler för stöd till SMF jämfört med andra EU-länder. Region Stockholm bör anpassa sig till den bredare tolkning som används i andra europeiska länder för att undvika att talang och innovation förloras till regioner med mer generösa offentliga stöd.

Remissvaret har förankrats brett vid KTH där samtliga skolor samt Verksamhetsstödet har bidragit till arbetet. [redacted] vid KTH Innovation, har koordinerat arbetet.